

Buro de Brug Rapporten

Quickscan Archeologie

Kabeltracé Waarderpolder - Vijfhuizen

B09-38

Administratieve gegevens	3
1. Inleiding	4
2. De uitgangspunten	4
3. Beschrijving van de historische situatie	4
3.1 Geologie, bodem en geomorfologie	4
3.2 Bewoningsgeschiedenis	5
4. De bekende archeologische waarden	5
4.1. Archeologie	5
4.2. Monumenten	6
5. Bestemmingsplannen en archeologiebeleid	6
6. Conclusie en advies	7
7. Geraadpleegde literatuur	7

Colofon

Projectcode : B09-38
Opdrachtgever: Liandon
Uitvoerder: Buro de Brug bv
Locatie: gemeente Haarlem en Haarlemmermeer
Auteurs: K.M. van Dijk (MA) en drs. J.W.M. Oudhof

Administratieve gegevens

Projectnaam	Quickscan kabeltracé Waarderpolder - Vijfhuizen
Opdrachtgever	Liandon
Adres	Voltastraat 2 Alkmaar
Contactpersoon, tel.	B. Noordhoek
Uitvoerder	Buro de Brug bv
Projectleider	drs. J.W.M. Oudhof
Projectcode Buro de Brug	B09-38
Bureauonderzoek:	drs. J.W.M. Oudhof en K.M. van Dijk MA
Bevoegd gezag	Gemeente Haarlem en gemeente Haarlemmermeer
Documentatie	Buro de Brug bv
Provincie, gemeente en plaats plangebied	Provincie Noord-Holland, gemeente Haarlem en gemeente Haarlemmermeer
Locatie/toponiem	Kabeltracé Waarderpolder - Vijfhuizen
Kaartbladnummer (topo 1:25.000)	25A
RD-coördinaten van het plangebied	ZO: 108000; 487575 hoek: 106346; 488130 NW: 105800; 489777
Oppervlakte plangebied	4,0 km lang, 1,3 m breed, totaal 5200 m2
Huidig grondgebruik	Agrarisch, bebouwd
Geplande bestemming plangebieden	Kabeltracé

1. Inleiding

Het kabelbedrijf Liandon heeft de opdracht verstrekt tot het uitvoeren van een archeologische quickscan aangaande het kabeltracé tussen het 150kV-station Waarderpolder en het nieuwe 380kV-station Vijfhuizen. De functie van bevoegd gezag op het gebied van archeologie in dit project ligt bij de betrokken gemeenten (gemeente Haarlem en gemeente Haarlemmermeer). Het doel van deze quickscan is, om voorafgaand aan de geplande werkzaamheden in voldoende mate rekening te kunnen houden met de archeologische aspecten binnen het tracé. Het tracé loopt door twee gemeenten, waardoor er rekening gehouden moet worden met het archeologiebeleid van beide gemeenten. De gemeente Haarlem beschikt over eigen archeologiebeleid met bijbehorende beleidskaart. Gemeente Haarlemmermeer heeft op dit moment geen archeologiebeleid; ook in de betreffende bestemmingsplannen bevinden zich geen paragrafen over archeologie.

Voor het verzamelen van gegevens met betrekking tot reeds bekende archeologische en bodemkundige waarden van het plangebied is het Archeologisch Informatiesysteem Archis 2 van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Cultuurhistorische Waardekaart van de provincie Noord-Holland geraadpleegd. Archis is een datasysteem dat veel informatie bevat, zoals geo(morfo)logische kaarten, de Archeologische Monumentenkaart, de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden en de topografische Bonnenkaart uit 1900. Verder zijn het AHN en de betreffende bestemmingsplannen geraadpleegd, alsook de beleidskaart van de gemeente Haarlem. Het onderzoek is uitgevoerd door drs. J.W.M. Oudhof en K.M. van Dijk (MA) van Buro de Brug.

2. De uitgangspunten

Liandon gaat een nieuwe ondergrondse kabelverbinding aanleggen tussen het 150kV-station Waarderpolder en het nieuwe 380kV-station Vijfhuizen (afbeelding 1). Eén van de deelaspecten waarmee rekening gehouden dient te worden, is de archeologie. Het tracé Waarderpolder-Vijfhuizen is ongeveer 4 km lang en heeft een maximale breedte van 1,3 m en een diepte van ca. 130 cm onder maaiveld. Het tracé zal vanuit het 150kV-station Waarderpolder, gemeente Haarlem richting het oosten lopen naar de A. Hofmanweg. Het tracé loopt vervolgens parallel aan en ten oosten van de A. Hofmanweg/Camera Obscuraweg richting het zuid/zuidoosten. Het tracé kruist de A200 ter hoogte van Kegge en loopt vervolgens richting het zuidwesten tot het punt waar het Casper ten Boompad de Amnesty Internationalweg kruist. Op dit punt maakt het tracé een hoek van 90 graden richting het zuidoosten. Het tracé loopt na de Lieoever te kruisen door de Liede nabij de Y-splitsing. Aan de overkant van het water kruist het tracé de Vijfhuizerdijk om vervolgens met een knik het laatste stuk oostwaarts af te leggen tot nieuwe 380kV-station Vijfhuizen, wat aan de Spaarnwouderweg ligt. De aan te leggen kabelverbinding maakt grotendeels gebruik van een al bestaande kabelsleuf.

3. Beschrijving van de historische situatie

3.1 Geologie, bodem en geomorfologie

De prehistorische bewoning van het gebied rondom Haarlem, hangt samen met het ontstaan van strandwallen. Deze strandwallen waren zeer geschikt voor bewoning. De strandwallen zijn ontstaan na de laatste ijstijd, toen de zeespiegelstijging weer afnam, door het afzetten van zand in lange smalle zandbanken. De oudste strandwal van Nederland ligt langs de oostelijke grens van de gemeente Haarlem. De strandwal waarop zich later de historische kern van Haarlem ontwikkelde is zo'n 800 jaar jonger. Tussen de

beide strandwallen zijn kleine zandopduikingen ontstaan, die evenals de strandwallen droge en gunstige wooncondities boden. Het tracé loopt in de gemeente Haarlem over de oudste strandwal, die op de IKAW (afbeelding 6) is aangegeven als een gebied met hoge indicatieve verwachtingswaarde.

Op het AHN (afbeelding 2) is te zien dat het gebied in de gemeente Haarlemmermeer (station Vijfhuizen tot de Liede) geheel bestaat uit de droogmakerij van het Haarlemmermeer. Het gebied in de gemeente Haarlem is dusdanig bebouwd, dat de strandwal niet goed zichtbaar is op het AHN. Wel is te zien dat het gebied in de gemeente Haarlem hoger ligt dan het gebied in gemeente Haarlemmermeer.

Op de bodemkaart (afbeelding 4) is te zien dat het eerste deel van het tracé in de gemeente Haarlemmermeer bestaat uit moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei (W0). Het volgende deel in de gemeente Haarlemmermeer bestaat uit koopveengronden op (meestal niet-gerijpte) zavel of klei, beginnend ondieper dan 120 cm (hV_k). De bodem op het tracé in de gemeente Haarlem bestaat uit weideveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of broekveen(pV_c) en zeggeveen, rietzeggeveen of broekveen (hV_c). Voor het laatste gedeelte van het tracé zijn geen gegevens beschikbaar, omdat dit gedeelte grotendeels bebouwd is.

Op de geomorfologische kaart (afbeelding 5) is te zien dat het gebied verschillende geomorfologische eenheden kent, namelijk:

vlaakte van getij-afzettingen (2M35), veenrestvlaakte (2M50), lage dijk (D1), strandwal (+/- vervlaakte duinen) (3K28) en een ontgonnen veenvlaakte (+/- klei/zand) (1M46).

3.2 Bewoningsgeschiedenis

Prehistorie

De oude strandwal bij Spaarnwoude en de zandopduikingen zijn vanaf de prehistorie bewoond. Aanvankelijk ging het om seizoensgebonden bewoning en activiteiten die samenhangen met jagen en verzamelen. Vanaf de Bronstijd werden de strandwallen echter permanent bewoond door de landbouwers. Sporen die hiervan zijn teruggevonden, bestaan onder andere uit ploegsporen, stenen werktuigen en aardewerk. Ook in de IJzertijd zijn de strandwallen nog bewoond geweest. Omdat de zandopduikingen relatief lager zijn gelegen dan de strandwallen, waren deze minder geschikt voor bewoning.

Romeinse tijd

Ook in de Romeinse tijd is het gebied in de gemeente Haarlem bewoond geweest. Enkele waarnemingen van (inheems) Romeins aardewerk en greppels en sloten zijn gedaan in de Waarderpolder, rondom het noordelijke deel van het tracé.

Middeleeuwen en Nieuwe tijd

Vanaf circa 950 ontstonden de eerste nederzettingen rondom Haarlem. Haarlem is omstreeks de 10e eeuw gesticht aan de rand van de kuststrook, dichtbij het Haarlemmer- en het Wijkermeer. Haarlem is in de 12e eeuw versterkt en kreeg stadsrechten in 1245. Op de topografische bonnenkaart uit 1900 (afbeelding 8) is te zien dat het gebied rondom het tracé vrijwel onbebouwd was, met uitzondering van bebouwing langs wegen en dijkjes.

4. De bekende archeologische waarden

4.1. Archeologie

Rondom het tracé in de gemeente Haarlemmermeer zijn geen waarnemingen of vondsten gedaan. In de rest van het gebied rondom het tracé in de gemeente Haarlem zijn diverse vondsten en waarnemingen gedaan (zie afbeelding 6). Het gaat hierbij vooral om

waarnemingen in de hoger gelegen gebieden. Het betreft zowel waarnemingen uit het Neolithicum, de Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd als waarnemingen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

4.2. Monumenten

Op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK, afbeelding 7) is te zien dat het tracé door en vlak langs diverse AMK-terreinen loopt. Het tracédeel loopt in het zuiden van de gemeente Haarlem door AMK nr. 13915, een terrein van hoge archeologische waarde, Zuiderpolder genaamd. Het gaat om een terrein met bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe tijd en de prehistorie. Het naastgelegen AMK nr. 13919 is een terrein van archeologische waarde, waar sporen worden verwacht daterend vanaf het Laat Neolithicum tot en met de Romeinse tijd. De begrenzing van het terrein is vastgesteld op grond van de ligging van de strandwal en vondsten.

Ten noordoosten van het tracé liggen nog twee AMK-terreinen, waaronder 13914 (Veerpolder; de Veer). Het terrein van hoge archeologische waarde bevat sporen van bewoning en gebruik uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd, maar ook sporen uit de prehistorie. Op het aangrenzende terrein van archeologische waarde, AMK nr. 13918 (Veerpolder) worden sporen uit het Laat Neolithicum tot en met de Romeinse tijd verwacht.

Ook op de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Holland (afbeelding 3) worden de terreinen Zuiderpolder en Veerpolder aangegeven als waardevolle gebieden.

5. Bestemmingsplannen en archeologiebeleid

Het tracé loopt door twee bestemmingsplannen van de gemeente Haarlemmermeer, namelijk bestemmingsplan de Liede en Natuurgebied de Liede. In beide bestemmingsplannen zijn geen voorwaarden voor archeologie opgenomen. Ook is geen archeologiebeleid geïmplementeerd in de gemeente Haarlemmermeer.

De gemeente Haarlem beschikt over de *Archeologische Beleidskaart Haarlem* (ABH; afbeelding 9). Met deze kaart geeft het gemeentebestuur aan in welke gebieden grondverstorende activiteiten van een bepaalde omvang vergunningplichtig zijn. Haarlem heeft een archeologische ondergrond die qua archeologische waarde sterk uiteenloopt. De beleidskaart hanteert een indeling in verschillende categorieën 'Waarde – archeologie'. Voor elk van deze categorieën is bepaald vanaf welke planomvang rekening gehouden moet worden met het (laten) opstellen van een archeologisch rapport, het zogenaamde regime. De regimes gelden voor

Categorie 2 Gebied met middelhoge archeologische verwachting (ROOD)	Bij plannen waarbij bodemverstorende activiteiten plaatsvinden van meer dan 50 m ² en dieper dan 30 cm onder het maaiveld dient een archeologisch rapport te worden overlegd (systematiek voorwaarden aan vergunningen).
Categorie 3 Gebied met gemiddelde archeologische verwachting (ORANJE)	Bij plannen waarbij bodemverstorende activiteiten plaatsvinden van meer dan 500 m ² en dieper dan 30 cm onder het maaiveld dient een archeologisch rapport te worden overlegd (systematiek voorwaarden aan vergunningen).
Categorie 4 Gebied met middellage archeologische verwachting (GEEL)	Bij plannen waarbij bodemverstorende activiteiten plaatsvinden van meer dan 2500 m ² en dieper dan 30 cm onder het maaiveld dient een archeologisch rapport te worden overlegd (systematiek voorwaarden aan vergunningen).

bodemverstoringen die plaats zullen vinden in het kader van plannen waarvoor het vereist is om een bouwvergunning, aanlegvergunning etc. aan te vragen. Het kabeltracé loopt door gebieden met verschillende regimes. Het tracé loopt voornamelijk door een gebied in categorie 4 (geel), waarvoor bij 2500 m2 een onderzoeksplicht geldt. Op enkele plaatsen (ter hoogte van AMK-terreinen en terreinen die op de CHW van de provincie staan) loopt het tracé door gebieden in categorie 2 en 3 (respectievelijk rood en oranje). De totale oppervlakte van het tracé door de gemeente Haarlem is 3250 m2. Aangezien dit de grens van 2500 m2 overschrijdt, is voor het gehele tracé in de gemeente Haarlem een archeologisch onderzoek verplicht, voor de benodigde vergunningen verstrekt worden (beleidsnota Archeologie 2009). Uit contact met de gemeentearcheoloog van Haarlem (Anja van Zalinge) blijkt dat de onderzoeksplicht in dit geval bestaat uit het (laten) uitvoeren van een bureauonderzoek en landschappelijke boringen. Aan de hand van de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting, zal een plan van aanpak voor een booronderzoek vloeien, dat goedgekeurd moet worden door de gemeente Haarlem.

6. Conclusie en advies

Geconcludeerd kan worden dat binnen het aangegeven kabeltracé in de gemeente Haarlem een onderzoeksplicht geldt volgens het archeologiebeleid van de gemeente Haarlem. De onderzoeksplicht van de gemeente Haarlem bestaat uit het uitvoeren van een bureauonderzoek en het zetten van landschappelijke boringen. Voor het tracédeel in de gemeente Haarlemmermeer geldt een lage archeologische verwachting en archeologisch vooronderzoek is niet verplicht.

5. Geraadpleegde literatuur

Indicatieve kaart van Archeologische Waarden (IKAW)
Archeologisch Informatiesysteem (Archis 2)
Website van het AHN: www.ahn.nl
CHW provincie Noord-Holland: www.chw.noord-holland.nl/kaart.asp
Archeologische Beleidskaart Haarlem: www.haarlem.nl
Facetbestemmingsplan Archeologie Haarlem (juni 2009)
Een waardevol bezit, Beleidsnota Archeologie Haarlem (2009)
www.maps.google.nl

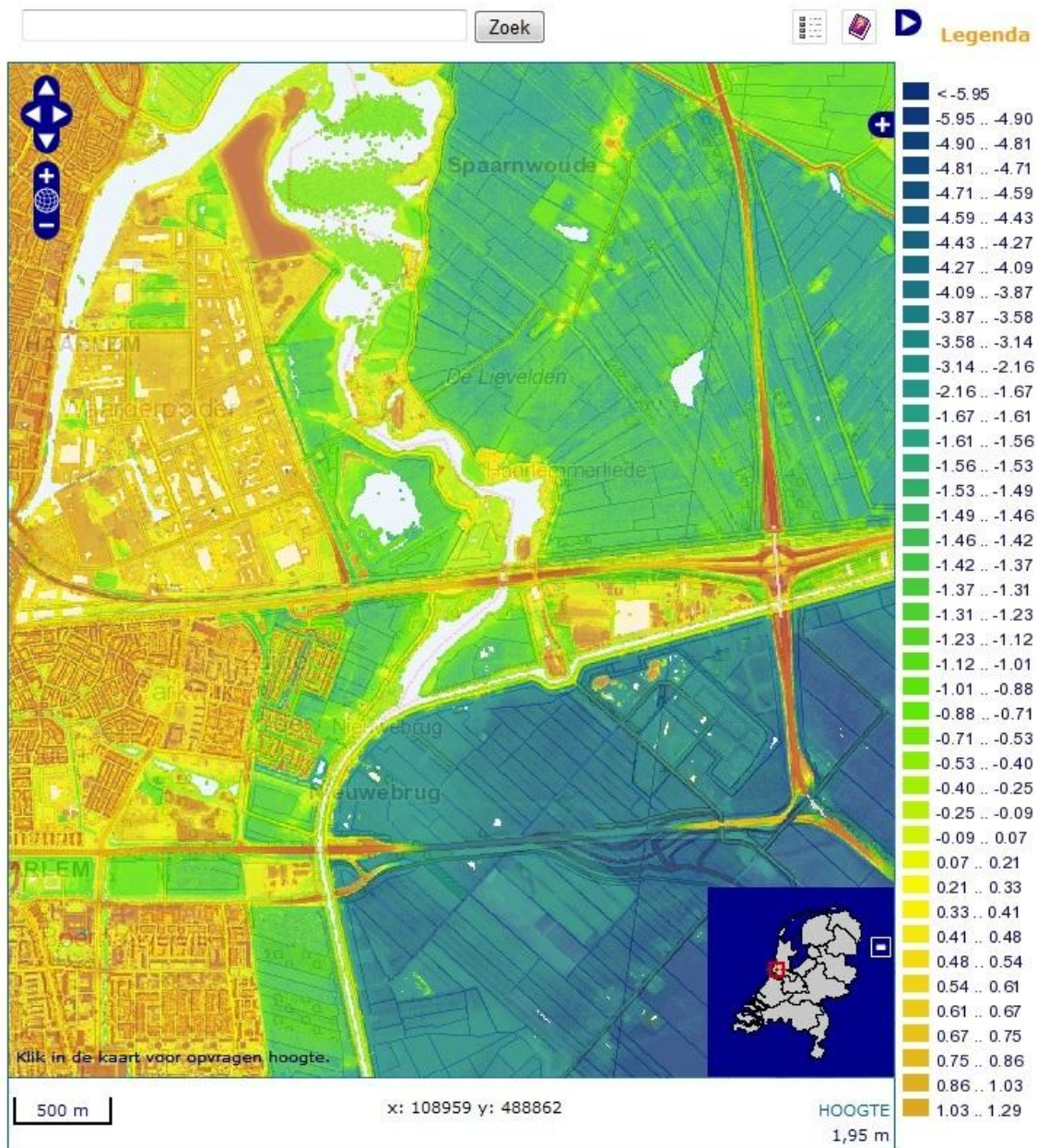
Afbeelding 1: Locatie van het geplande tracé
Afbeelding 2: Actueel Hoogtebestand Nederland
Afbeelding 3: Cultuurhistorische waardenkaart provincie Noord-Holland
Afbeelding 4: Bodemkaart
Afbeelding 5: Geomorfologische kaart
Afbeelding 6: IKAW, waarnemingen en vondstmeldingen
Afbeelding 7: AMK-terreinen
Afbeelding 8: Bonnenkaart 1900
Afbeelding 9: Archeologische Beleidskaart Haarlem

Afbeelding 1: Locatie van het geplande tracé (bron: www.maps.google.nl)

Afbeelding 2: Actueel Hoogtebestand Nederland (bron: www.ahn.nl)

AHN Viewer

Afbeelding 3: Cultuurhistorische waardenkaart provincie Noord-Holland
(bron: <http://chw.noord-holland.nl>)

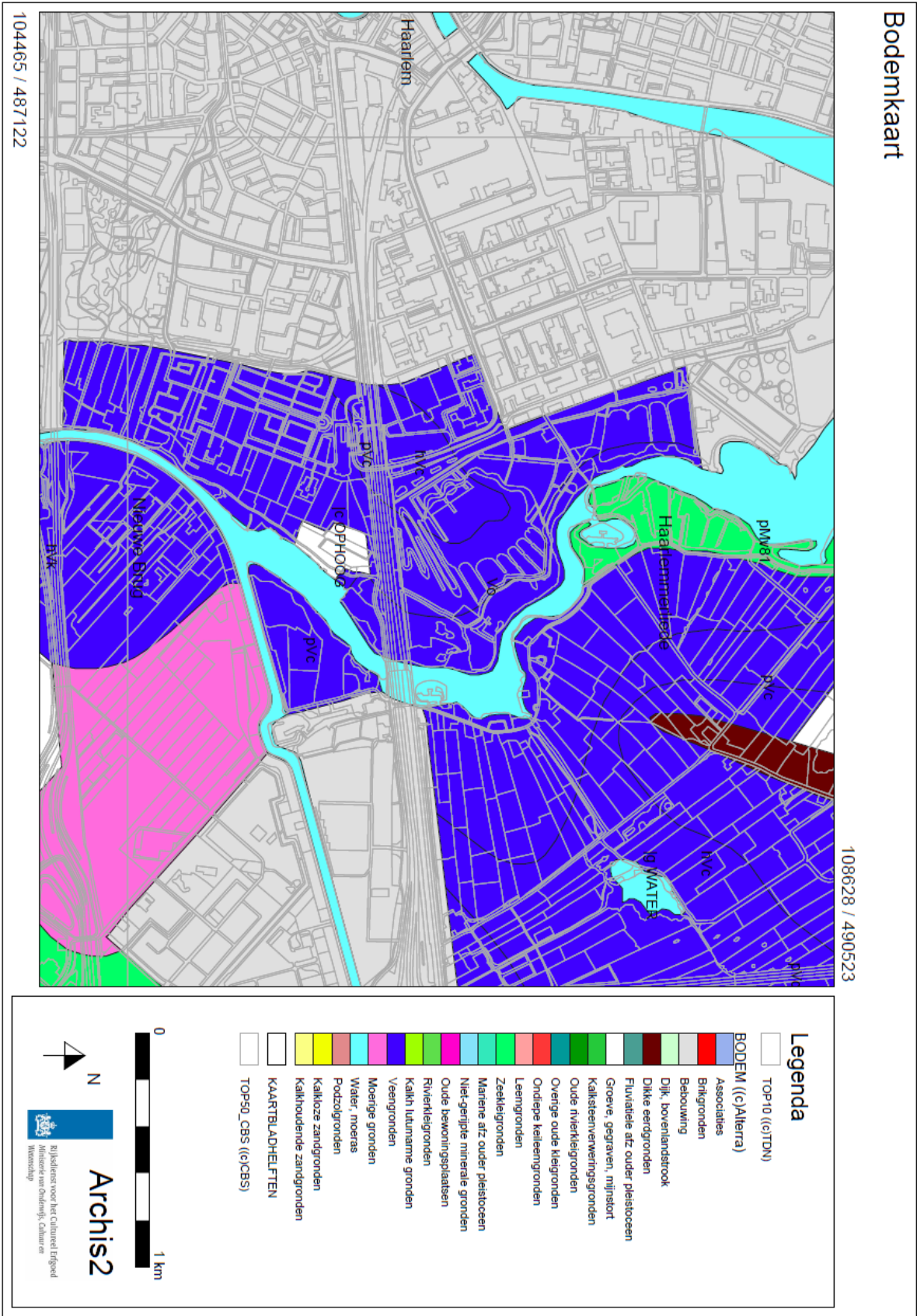

Kaartschaal 1 : 17133

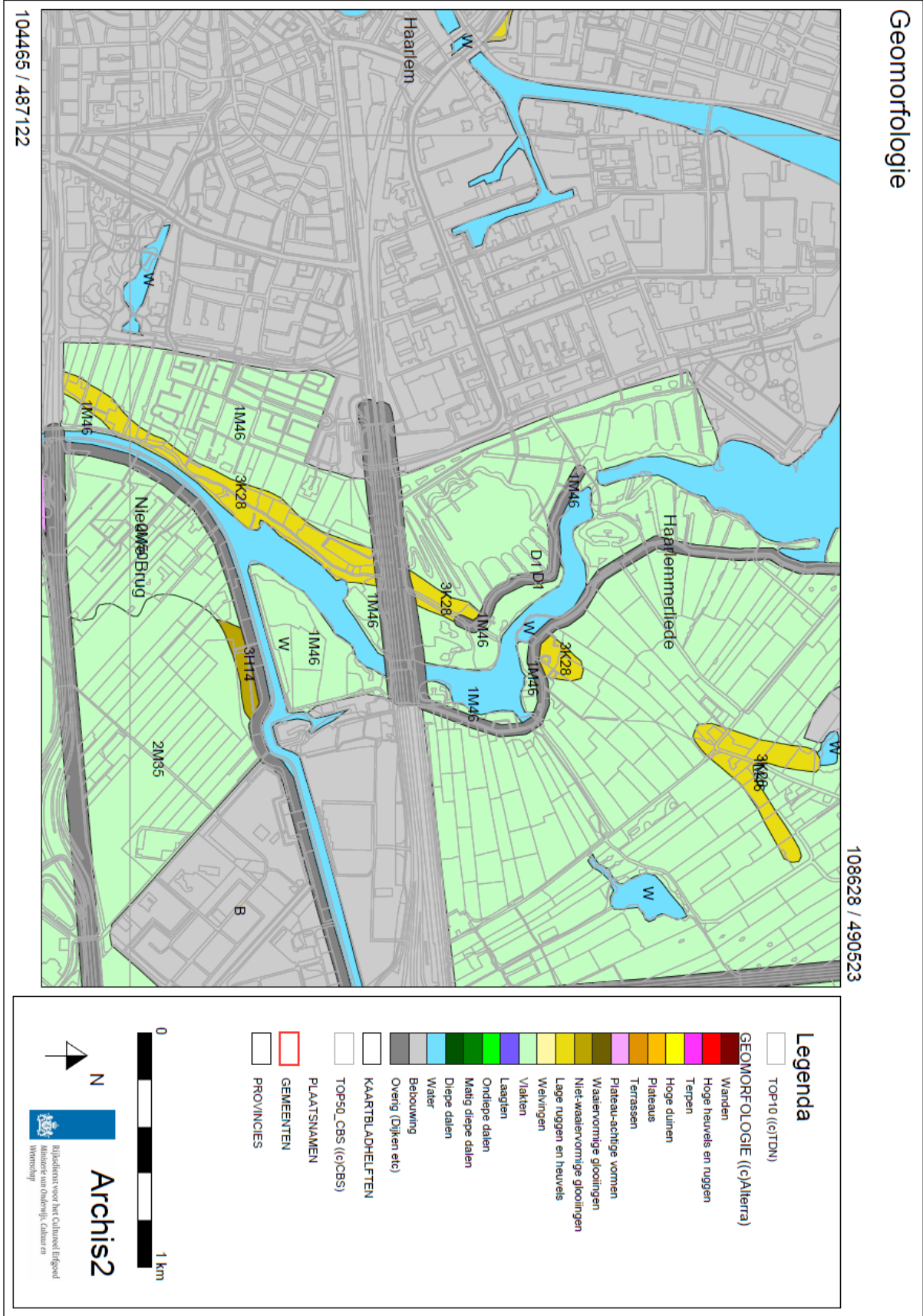
- ☒ Archeologie vlakken
- Van waarde
- Grote waarde
- Zeer grote waarde

1 Veerpolder; de Veer
2 Zuiderpolder

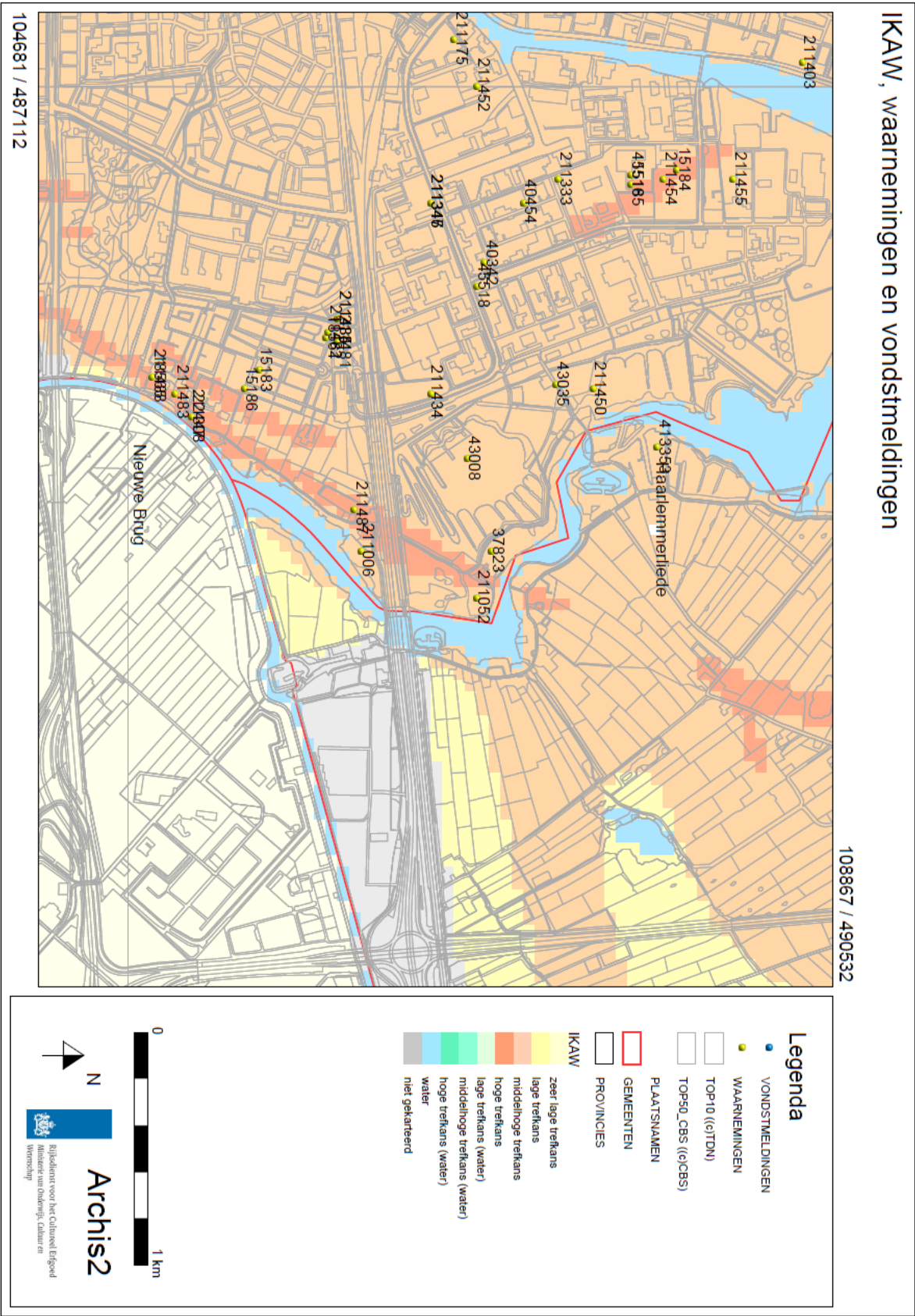
Afbeelding 4: Bodemkaart (bron: Archis 2)

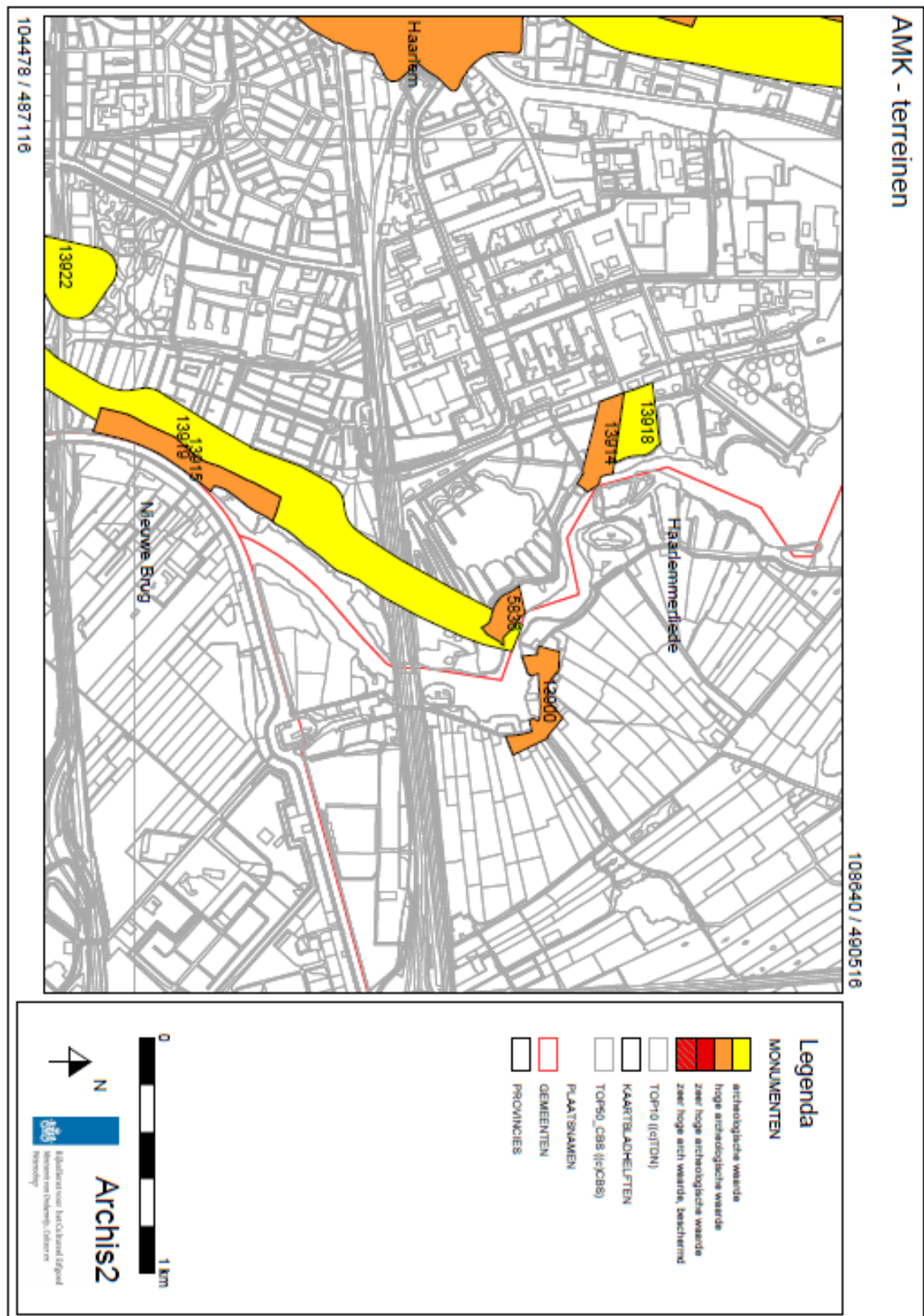
Afbeelding 5: Geomorfologische kaart (bron: Archis 2)

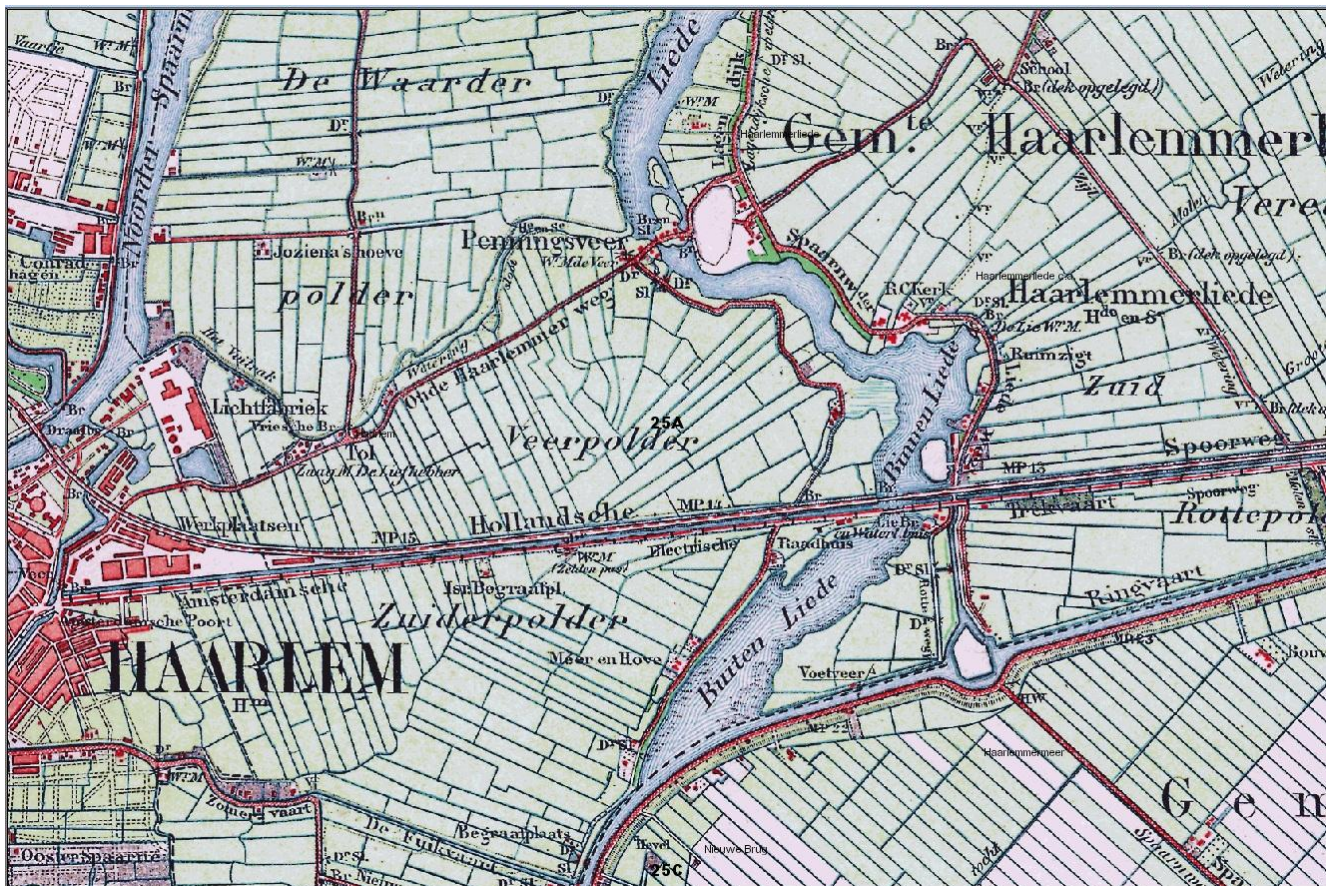
Afbeelding 6: IKAW, waarnemingen en vondstmeldingen (bron: Archis 2)

Afbeelding 7: AMK-terreinen (bron: Archis 2)

Afbeelding 8: Bonnenkaart 1900 (bron: Archis 2)

Afbeelding 9: Archeologische Beleidskaart Haarlem (bron: www.haarlem.nl)

